

ကသံဉ်ဒီသဒၢ

တိးကူ အမူလၢ၊ တၢ်ပြီန့ၢ်ဆူနါဒုပူ

တၢ်လၢနကြးသ့ၣ်ညါ

၂၀၁၁ - ၁၂

ကသံဉ်ဒီသဒၢတၢ်ဆါဆါအဂၢၢ်အကျိတဖၣ်န့ၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဆါသ့လၢ မ့ၣ်ကျိဒီးကျိဒ်အဂၢၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ် www.immunize.org/vis
Hojas de Información Sobre Vacunas están disponibles en español y en muchos otros idiomas. Visite www.immunize.org/vis

၁ ဘၣ်မနုၤဘၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒၢလၢ

တၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်ထီၣ် (“တိးကူ”) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါလၢ အဘၣ်ကူဘၣ်ကံၤတၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဲးဆိၣ်ထီၣ်ခိဖျိ တိးကူတၢ်ဆါလၢတဖၣ်ဒီး, ဂၢၤလီၤ အသးသ့ ခိဖျိ တၢ်ကူ, တၢ်ဆဲး, မတမ့ၢ် နါ အုၣ်ထံယုၤ တဖၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤလၢလၢ မၤန့ၣ်တိးကူတၢ်ဆါသ့, ဘၣ်ဆဲးဆိၣ်တက့ၢ် ဘၣ်ကူဘၣ်ကံၤတၢ်သ့လၢဖီသ့ၣ် တဖၣ်အကျိလီၤ. ပုၤဆါဂၤန့ၣ်, ကတူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဆါဆဲးလၢစ့ၤသီအတီၢ်ပုၤလီၤ. တၢ်ဆဲးဒုးဆိၣ်ထီၣ် -

- တၢ်ကီၢ်ထီၣ်/တၢ်ဂီၢ်ထီၣ်
- ကိၣ်ယုၤဆါ
- ယုၤညၣ်တကံၤတကး
- တၢ်ဘုးတၢ်တီးသး
- တၢ်ကူ
- ခိၣ်ဆါ
- နါ အုၣ်ထံယုၤ မတမ့ၢ် နါစ့ၤဒုးဒုး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါအဂၢၢ်တဖၣ်ဒုးဒုးအတၢ်ဆါအပနီၣ်လီၤကံၤလိာ်သးဒီးဆါ အယိ, ညီန့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် ဆါလၢအမ့ၢ်တိးကူလီၤ.

ဖီသ့ၣ်ဆိန့ၣ်ဆဲးဆဲးဖိ. ပုၤလၢအသးဆိၣ် ၆၅ န့ၣ်ဒီးသးပုၤတဖၣ်. ဝိၣ်မုၢ်လၢအအးတဖၣ်, ဒီးပုၤလၢအဆိၣ်ဒီးတၢ်ဆါတနီၤ ၆ အ မုၢ်- သးတၢ်ဆါ. ပသိၣ် မတ မ့ၢ် ကလုၢ်တၢ်ဆါ မတမ့ၢ် ပုၤလၢအဆိၣ်ဒီးနီၣ်တၢ်တြီဆါလၢအဂၢၢ်စၢ်တဖၣ်- ဆိၣ်တဆူၣ် ဆါထီၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. တိးကူဆဲး ဒုးဆိၣ်ထီၣ် တၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ဒီး ပသိၣ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်ဒီး ဒုးဆိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါလၢအဆိၣ် ဟ်စၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဲးဒုးဆိၣ်ထီၣ် ဖီသ့ၣ်တဖၣ်အဟၢဖၢလုၤဒီး တၢ်ထီၣ် ဆါသ့န့ၣ် လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤလၢအကထံတဖၣ် သဲဝဲဒုးခိဖျိ တိးကူဒီး အါတက့ၢ် ဘၣ်ထီၣ် တၢ်ဆါဟ်န့ၣ်လီၤ.

ခိဖျိန့ၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒၢအယိ နဒိသဒၢန့ၣ်လၢ တိးကူတၢ်ဆါဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နဟးဆဲးတၢ်ဂၢၤလီၤတိးကူအပုၤဂၤ အဆိၣ်ကသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂ ကသံဉ်ဒီသဒၢ တိးကူအမ့ၢ်ဒီးအစၢ်- LAIV (တၢ်တုၢ်န့ၣ်လီၤဆူနါဒုပူ)

ကသံဉ်ဒီသဒၢတိးကူတၢ်ဆါန့ၣ် ဆိၣ်ဝဲ ခံကလုာ်လီၤ-

၁. ကသံဉ်ဒီသဒၢတိးကူလၢ အမ့ၢ်, ဒီးအစၢ် (LAIV) အပုၤ ပၣ်ယုၣ်ဒီးတိးကူအယၢ်လၢအမ့ၢ် ဘၣ်ဆဲးဆိၣ်တက့ၢ်စၢ်တကလုာ်လီၤ. ကသံဉ်ဆဲးတၢ်တုၢ်န့ၣ်လီၤဆါဆူ နါဒုအပုၤန့ၣ်လီၤ.

၂. ကသံဉ်ဒီသဒၢတိးကူလၢအတဟ့ၢ်ဂၤ (လၢအသး) န့ၣ်, တဘျီဘျီတၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးဆါလၢ “တိးကူကသံဉ်ဆဲး” ဒီး ဘၣ်တၢ်ဆဲးန့ၣ် ဆါလၢထးဆဲးကသံဉ်န့ၣ်လီၤ. ကသံဉ်ဒီသဒၢတိးကူလၢ အတဟ့ၢ်ဂၤန့ၣ် တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်ဆါလၢကသံဉ်ဒီသဒၢ အဂၢၢ်လံာ်ဟ်ဖျါ အဂၢၢ်တဘျီအပုၤလီၤ.

တိးကူအတၢ်ဆါလၢတဖၣ်ဆိတလဲအသးထီၣ်အယိ, တၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဆဲး ကသံဉ်ဒီသဒၢကိးန့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤဝဲအုၣ်ဖိတဖၣ် ကံၤကျိးစးမၤဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါ ယၢ်လၢတၢ်ထၢန့ၣ်ဆါလၢကသံဉ်ဒီသဒၢအပုၤဒီး တိးကူလၢဖျါလၢ အကကထီၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဝဲန့ၣ် အပုၤန့ၣ်လီၤ. တိးကူကသံဉ်ဒီသဒၢန့ၣ် တဒိသဒၢတၢ်ဆါလၢအကထီၣ်လၢ တၢ်ဆါယၢ်အဂၢၢ်, လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးတိးကူတၢ်ဆါလၢတဖၣ်လၢတပၣ်ယုၣ်လၢ ကသံဉ်ဒီသဒၢတဖၣ် အပုၤန့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒၢအယိအလီၤခံကယၢ်ဝဲ ၂ န့ၣ်ဒုးဆိၣ်ထီၣ် တၢ်ဒိသဒၢကသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိသဒၢအကတီၢ်န့ၣ် ကယၢ်ဝဲ တန့ၣ်ယုၣ်ယုၣ်န့ၣ်လီၤ.

LAIV တပၣ်ယုၣ်ဒီး သံပရၢၣ်စၢ် (thimerosal) မတမ့ၢ် ကသံဉ်လၢ တၢ်ဟ်ကတီၢ်ဆါ ဒီးတၢ်သ့တဟးဂၤအဂၢၢ်တဖၣ်ဘၣ်.

Live, Attenuated Influenza Vaccine (7/26/11) - Karen

၃ မတၢ်တဖၣ်မၤန့ၢ် LAIV သ့လၢ

LAIV န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အန့ၣ်လၢပုၤလၢအသးဆိၣ် ၂ န့ၣ်တုၤ ၄၉ န့ၣ်. ဒီးပုၤလၢတဆိၣ်ဒီး အဟ့ၢ်အသးဒီး တဆိၣ်ဟ်စၢၤဒီးတၢ်ဆါတမံၤမံၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. (ကွၢ်နီၣ်ဂံၢ် ၄, လၢတဖၣ်လံာ်)

၄ ပုၤတနီၤတကြးဟ်န့ၢ် LAIV ဘၣ်

LAIV န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အန့ၣ်လၢပုၤလၢကိးဂၤဒီးအဂီၢ်ဘၣ်. ပုၤလၢလံာ်တဖၣ်ဆဲးကြးဆဲးဝဲဒၣ် ကသံဉ်ဒီသဒၢလၢ အတၢ်ဟ့ၢ်တၢ်ဂၤတဆိၣ် (တိးကူ ကသံဉ်ဆဲး) န့ၣ်လီၤ-

- ပုၤသးပုၤလၢအသးဆိၣ် ၅၀ ဒီးပုၤန့ၣ်အန့ၣ် မတမ့ၢ် ဖီသ့ၣ်လၢ အသးဆိၣ် ၆ လါဒီး ၂၃လၢ အဘၣ်စၢၤ (ဖီသ့ၣ်လၢ အသးစၢ် နါ ၆ လါတဖၣ် တၢ်တကြးဟ့ၣ်ဆါ တိးကူကသံဉ်ဒီသဒၢန့ၣ်တမံၤမံၤဘၣ်.)
- ပုၤဖီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအသးဆိၣ် ၅ န့ၣ်ဆူအဖီလံာ်ဒီး ဆိၣ်ဒီး တၢ်သဲးတၢ်ဆါ မတမ့ၢ် ကသါ “ဝဲဝဲ” တဘျီ မတမ့ၢ် “ဆါဘျီ” တပယုၣ်ယိ ဝဲန့ၣ်လၢပုၤကွၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤဖီသ့ၣ်
- ပုၤလၢအဆိၣ်ဒီးတၢ်တဆူၣ်တခဲလၢတၢ်ဆါကတီၢ်အယၢ်အထၢအပုၤတဖၣ် လၢအမ့ၢ် -
  - သးတၢ်ဆါ
  - သ့ၣ် မတမ့ၢ် ကလုၢ်တၢ်ဆါ
  - ပသိၣ်တၢ်ဆါ
  - ဝဲးတဘီလုးတၢ်ဆါ ဒီးအမ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ဆါ
  - တၢ်သးဘး
  - သ့ၣ်ဂံၢ်စါဒီးသ့ၣ်တၢ်ဆါအဂၢၢ်တဖၣ်
- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအဆိၣ်ဒီးယုၤညၣ် မတမ့ၢ် နၢ်အထူၣ်အပုၤမၤတၢ်တဂ့ၢ် (ဒိအမ့ၢ်တၢ်ထီၣ် မတမ့ၢ် ခိၣ်န့ၣ် အထူၣ်သဲ) လၢအဒုးဆိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ် တၢ်ခဲလၢတၢ်သီထီၣ် သါလီၤ မတမ့ၢ် တၢ်ယုၤလီၤတၢ်အဂီၢ်.
- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအနီၣ်ကစၢ်ဂံၢ်တြီဆါစ့ၤတဖၣ်
- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအဘၣ်ဆဲးကျိးဒီးပုၤလၢအနီၣ်မိၣ်ဂံၢ်တြီဆါစ့ၤနးနးတဖၣ်န့ၣ်လိာ်ဘၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲဆါလၢ တၢ်ဆိၣ်ဝဲးတရံးလၢ တၢ်ဘၣ်ပၤယၢ် ဒိသဒၢဆါအလီၤ(ဒိအမ့ၢ်တၢ် ဖါန့ၣ်လဲလိာ်ကွၢ် ယံအနီၣ်ကံၤအလီၤ) တခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢ အဆိၣ်ဘုးဆိၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး ပုၤလၢအနီၣ်မိၣ်ဂံၢ်တြီ ဆါစ့ၤလၢတနးကဲးဆိးတဖၣ် (ပၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤလၢအဆိၣ် ဒီး HIV) တဖၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် မၤန့ၢ် LAIV သ့လီၤ. ပုၤကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်တၢ်ဆါအါ အခၢ်စးလၢ ပုၤဖီသ့ၣ်ဆိၣ်ဖျါထီၣ်သီအဒၢယုၣ်န့ၣ်တဖၣ် မတမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ပုၤဆါလၢ အဆိၣ်ဒီးခဲစၢ် တၢ်ဆါဒးတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ သ့န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤဖီသ့ၣ် မတမ့ၢ် ပုၤဒိၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်လၢ အဘၣ်ဆိ ကသံဉ်ဆဲးစေ့ (aspirin) ဒီးကူစါယါဘျီအသးတဖၣ်.

နမ့ၢ်ဆိၣ်ဒီးသ့ၣ်တဘၣ်လိာ်လၢအနး (လၢအလီၤပျံၤလၢသးသမ့အဂီၢ်) ဟ်ယုၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ် လိာ်ဒီးတၢ်အဆိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဘၣ်နကသံဉ်သ့ၣ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်ဆိၣ်ဒီးသ့ၣ်အတၢ်တဘၣ်လိာ်ဒီး တၢ်ဆဲးကသံဉ်အပိးအလိတခါခါန့ၣ် ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂုၤလၢ တၢ်တဘၣ်မၤန့ၢ်ကသံဉ်ဒီသဒၢန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်တဘၣ်လိာ်ဒီးတၢ်လီၤကီၢ် တဘၣ် တမ့ၢ်တိးကူကသံဉ်တဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအကထီၣ် ညီန့ၣ်အသးဘၣ်.

ဝဲန့ၣ်တိးကူကသံဉ်တဖျါဝဲအလီၤခံ ကသံဉ်ဆဲးတၢ်ဒိဘၣ်နးနး ပုၤဆိၣ်ထီၣ်န့ၣ်. တဘၣ် နကသံဉ်သ့ၣ်တက့ၢ်.

နမ့ၢ်ဆိၣ်ဒီး Guillain-Barré တၢ်ဆါပနီၣ်တဖၣ် (လၢအမ့ၢ် ကလံးဖျါတၢ်ဆါတကလုာ်လၢ တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးဆါလၢ GBS) တၢ်ဆါန့ၣ်တဘၣ် ကသံဉ်သ့ၣ်တက့ၢ်. နကသံဉ်သ့ၣ် ကဆါတံာ်စၢၤနါလၢ တၢ်ကဟ့ၣ်နကသံဉ်ဒီသဒၢခါ တပျီစါန့ၣ်လီၤ.

